

-
- عنوان طرح: **پایش و ثبت شتر دوکوهانه ایران**
 - شماره مصوب طرح: ۰۱۴-۱۳-۱۳-۱۳۵-۹۶۰۴۰
 - نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه‌ها طرح‌های ملی مشترک دارد): نعمت اله اسدی
 - نام و نام خانوادگی مجری/مجریان: نعمت اله اسدی-اکبر ابرغانی-صابر حلوخانی نیارکی
 - نام و نام خانوادگی همکاران:
 - محل اجرا: مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور - بخش پژوهش‌های بیوتکنولوژی
 - تاریخ شروع: **اردیبهشت ۱۳۹۷**
 - مدت اجرا: ۱ سال و شش ماه
 - ناشر: مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور
 - شمارگان (تیراژ):
 - تاریخ انتشار:
 - این اثر در مورخ ۱۴۰۰/۶/۲۱ با شماره ۶۰۲۱۴ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.
 - حق چاپ محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

چکیده:

شناسایی، پایش و ثبت خصوصیات نژادهای بومی به عنوان یکی از اولویت‌های استراتژیک سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد قرار دارد. شتر دو کوهانه یکی از ذخایر ارزشمند ژنتیکی کشور محسوب می‌شود که باتوجه به اهمیت اقتصادی و اجتماعی آن به ویژه در مناطق عشایری، متأسفانه اطلاعات جامع علمی در ارتباط با تعداد و وضعیت پراکنش و خصوصیات تولیدی و تولیدمثلی آن در دسترس نمی‌باشد؛ لذا باتوجه به اهمیت موضوع و از طرفی وظیفه قانونی مؤسسه تحقیقات علوم دامی (ماده ۱۷ قانون نظام جامع دامپروری کشور) طرح حاضر به منظور شناسایی و وضعیت موجود شتر دو کوهانه و ثبت ملی و بین‌المللی آن به اجرا در آمد. ابتدا اطلاعات مربوط به تعداد، مناطق پراکنش و اطلاعات دقیق جمعیتی گونه دامی فوق مورد بررسی در سطح کشور جمع‌آوری و ثبت گردید. سپس با حضور در مناطق پراکنش این نژاد ضمن ثبت ابعاد بیومتری و تکمیل فرم‌های ثبت مشخصات نژادی، اقدام به اخذ نمونه خون و انتقال آن به آزمایشگاه بیوتکنولوژی مؤسسه تحقیقات علوم دامی گردید. در آزمایشگاه DNA ژنومی استخراج و پس از ثبت اطلاعات در بانک‌های مخصوص ذخیره شد. نتایج این پژوهش نشان داد که در حال حاضر جمعیت شتر دو کوهانه در ایران حدود ۲۰۰ نفر می‌باشد که در این طرح تعداد ۱۸۱ نفر آن شناسایی و اطلاعات تولیدی و تولیدی مثلی آنها ثبت شد. این تعداد نفر شتر به طور عمده در سه استان اردبیل، قزوین و قم پراکنده می‌باشند که از این تعداد حدود ۱۲۰ نفر شتر در ۱۰ منطقه جغرافیایی استان اردبیل و دو ایستگاه تحقیقاتی و حفاظتی موجود در دشت مغان و مشکین شهر پراکنده و توسط ۱۵ نفر شتردار نگهداری می‌شوند. همچنین تعداد ۳۰ نفر شتر در استان قزوین و ۲۵ نفر نیز در استان قم شناسایی گردید. به تمام شترهای فوق پلاک گوش ۱۵ رقمی نصب شد. نتایج این تحقیق نشان داد رنگ غالب شتر دو کوهانه در ایران قهوه‌ای روشن تا قهوه‌ای تیره می‌باشد. اگرچه در بعضی موارد رنگ سفید خالص نیز روایت شد. سن بلوغ جنسی در شترهای نر حدود ۴ سالگی و در ماده‌ها باتوجه به شرایط تغذیه‌ای و وزن بدن آنها بین ۳ تا ۴ سالگی می‌باشد. فصل جفت‌گیری در شتر دو کوهانه پاییز و زمستان است. طول دوره فحلی حدود دو هفته و مدت زمان فحلی در هر دوره حدود ۷ روز می‌باشد. میانگین طول دوره آبستنی ۱۳ ماه و میانگین وزن تولد ناقه بسته به جنس آن ۳۸ تا ۴۲ کیلوگرم در شرایط تغذیه‌ای متعارف می‌باشد. همچنین با اجرای این پژوهش DNA ژنوم شترهای دو کوهانه کشور استخراج و در بانک ژن مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور ثبت شد. لازم به ذکر است اطلاعات جمعیتی و همچنین اطلاعات بانک DNA این گونه دامی در خطر انقراض به عنوان یک منبع اطلاعاتی ارزشمند می‌تواند در آینده برای اجرای تحقیقات مختلف بنیادی از قبیل پروژه‌های ژنومی و همچنین پروژه‌های مربوط به شناسایی ژنهای کاندیدای صفات اقتصادی، مورد استفاده محققین کشور قرار گیرد. **کلید واژه:** ذخایر ژنتیکی، شتر دو کوهانه، پایش و ثبت